

Separació lenta

Narrativa

Irreversible

Theodor Fontane
Traducció i edició de Costa/Woith
Edicions de 1984. Barcelona, 2006

Xavier Cortadellas

La família comtal dels Holk viu a Slesvig. Holkenäs, que és on tenen el seu castell, no és cap lloc de pas. Tampoc no és excessivament danès, donat que bona part dels que viuen al ducat de Slesvig o al de Holstein parlen baixalemany i se saben diferents dels danesos "de més amunt", ja siguin de Copenhaguen o de la península de Jutlàndia. És el cas, per exemple, de Christine Arne, baronessa de naixement, comtessa per matrimoni i que, quan Theodor Fontane escriu el primer capítol d'*Irreversible*, fa disset anys que s'ha casat amb Helmuth Holk. També és el cas d'Alfred Arne, solter, baró, vint anys més gran que la seva germana Christine i que, com ella, no entén per què Helmuth és encara un dels camarlencs d'una princesa de setanta anys de Copenhaguen, tia del rei. Se'n guarda prou de comentar-ho, però, al seu cunyat, perquè hi té unes relacions excel·lents, senyorívols, ja que *Irreversible* és una novel·la de nobles, de cort, d'un segle XIX d'elegància, subtileses i *charm*; perquè sap que Helmuth fa temps que mira d'evitar que hi hagi cada cop més distància entre ell i la seva germana.

El cas és, però, que el matrimoni no funciona. Se n'han adonat Alfred, el pastor Schwarzkoppen, rector del seminari, i possiblement el vell pastor Petersen i Julie von Dobschütz, amiga íntima dels temps de

L'autor alemany Theodor Fontane (1819-1898). SP

pensionat de Christine, mig institutriu, mig acollida a Holkenäs i "massa intel·ligent i amb massa bon cor per posar-se entre ells dos".

Bon representant del que a Alemanya en diuen el realisme poètic, un corrent que se centra en els individus, que no ataca el sistema i que compta amb obres que podem comparar fàcilment amb la millor narrativa del segle XIX, a *Irreversible*, Fontane va escriure una novel·la fina, com de vidre, sobre els problemes i la conducta de les dues parts d'un matrimoni, profunda i carregada de detalls, de convencions i de sobreentesos, psicològica i de ritme lent, de capítols que s'encavalquen com anelles o com

onades. Amb un talent més aviat comú, amb "el tirat a prendre's la vida a la lleugera", gairebé virtuós i, tanmateix, sense "parar de fer reüllades d'allò més deleroses als plaers de la vida", és natural que, després d'haver estat topant durant anys amb el caràcter superb de Christine, Helmuth basculi entre la desinhibida Ebba von Rosenberg i Brigitte Hansen. Potser, la ingenuïtat del protagonista no acaba d'adir-se amb els seus 45 anys, amb la responsabilitat del seu càrrec, amb el seu tarannà reflexiu. El desenllaç d'*Irreversible* és excessivament ràpid, talment com si Fontane n'hagués fet prou portant els seus personatges a l'abisme, tots dos derrotats, deixant-se caure.

El poeta i traductor Mario Merlino. OSCAR MORENO / EFE

Visió de l'esbós

Poesia

Arte cisoría

Mario Merlino
Calima. Barcelona, 2006

Concha García

Arte cisoría no és un poemari convencional. Em refereixo al fet que els poemes no són previsibles ni en el fons ni en la forma. Aquesta és la tercera entrega com a poeta de l'autor argentí, traductor destacat que el 2004 va rebre el Premio Nacional de traducció, sobretot del portuguès a l'espanyol.

Merlino pren el títol al polifacètic autor del segle XV Marqués de Villena. Era un tractat tècnic que tenia com a finalitat ensenyar a tallar els aliments.

Dividit en tretze seccions, hi trobem uns epígrafs molt suggerents en què ordena una inversió dels números, si es té en compte una afirmació seva: "*Desfilan en este mundo com-*

paras de sabios que siguen defendiendo a rajatabla el orden natural de las cosas". Els epígrafs formen la base del llibre concebut com una unitat fragmentària.

Ens arriben els fragments com borbolls, la paraula empeny i fa esclatar el significat, que es complau a anar d'aquí cap allà, però amb una precisió d'escalpel que forma imatges trenca-des relacionades amb la sang i els seus titulars.

Un poemari poc comú. Des dels primers versos ("*si hubiese espacio/ desde el que decir yo toco/ si do situar hubiese*") va seduït el joc de llenguatge que el poeta, com a bon coneixedor, va desplegant en dos discursos que es responen i complementen.

Pèrdues i intent de rescatar la memòria, truculència i a vegades visions nefastes del cos amorosament trossejat, que ens recorden algun cas d'antropofàgia dels titulars dels diaris. No obstant això, no s'entreu cap odi: tot aquest discurs està amorosament traçat.

Fets l'un per l'altre

Narrativa

Banquet caníbal

Manuel Brugarolas
Columna. Barcelona, 2006

Anna Tomás

Parelles que s'estimen, parelles que es detesten, parelles que s'enganyen, parelles que no saben què dir-se... Les relacions amoroses són el leitmotiv del darrer aplec de contes de Manuel Brugarolas (Barcelona, 1946), autor també de les novel·les *El crít*, *Safari* i *L'any del te*. Emprant un estil narratiu assequible, un ritme trepidant i una prosa rica i directa, l'autor busca el somriure complent del lector a través d'unes històries àgils, molt íntimes, a vegades sorprenents, però sempre creïbles. Amors adolescents, passions secretes, infidelitats, confessions i fins i tot maltractaments físics protagonitzen aquests esplèndids relats que capturen el lector des de la primera pàgina.

Com ja demostrava en els seus reculls de contes precedents, *El qui empeny l'amor per la finestra* i *El regal del mariner*, Brugarolas sap donar profunditat a les situacions quotidianes i posseeix un gran talent a l'hora de construir personatges de gruix psicològic, plens de matisos i racons que no acabem de veure clars. El to de l'obra és amablement irònic, el punt de vista d'algú que ha viscut molt i està de tornada de les il·lusions i promeses que s'amaguen rere el "fets l'un per l'altre".

No és una obra pessimista, sinó ben al contrari: és absolutament realista. No ens enganyem, els sentiments son caducs i, si bé no té per què ser cert que l'amor té una durada limitada, com pronosticava l'autor francès Frédéric Beigbeder a l'àcida novel·la *El amor dura tres años*, no podem negar que mantenir viva i satisfactòria una relació de parella no acostuma a ser gens fàcil. Alguns ho aconsegueixen, d'altres no. Alguns s'hi impliquen mínimament, d'altres acostumen a cremar-s'hi els dits. Vet aquí la realitat que aquests relats posen exquisidament damunt la taula. Brugarolas és un mestre de la narrativa curta, i *Banquet caníbal* és, sense cap mena de dubte, el seu millor títol del gènere fins al moment. No us el perdeu.

Joan Margarit i Pau: bisbe i humanista català

Assaig

Joan Margarit i Pau La tràgica fi de l'Edat Mitjana a Catalunya

Santiago Sobrequés i Vidal
Pròleg de Jaume Sobrequés
Editorial Base. Barcelona, 2006

Ferran Aisa

Una sèrie de circumstàncies han portat darrerament a la llum la figura de l'eclesiàstic català Joan Margarit i Pau. La Universitat de Girona organitzà un simpòsium in-

ternacional sobre la figura excel·lent d'aquest personatge de la història catalana, la Fontana d'Or de la Fundació Caixa de Girona realitzà una exposició esplèndida sobre la vida, l'obra i l'època d'aquest cardenal gironí i, per acabar d'arrodonir-ho, l'editorial Base acaba de publicar, pòstumament, el llibre inèdit de l'historiador Santiago Sobrequés i Vidal (1911-1973).

L'excel·lent treball de Santiago Sobrequés apropa al lector la figura de l'humanista més important de la fi de l'Edat Mitjana: Joan

Margarit i Pau (Girona, 1422 - Roma, 1484). Aquest personatge va passar una gran part de la seva vida a Itàlia, primer com a estudiant i, posteriorment, com a eclesiàstic i intel·lectual. Fou amic estudiantil d'Eneas Silvio Piccolino, nom del que més tard seria el papa Pius II, que el va nomenar cardenal.

Margarit va ocupar càrrecs a l'alta diplomàcia vaticana i va estar a punt de ser nomenat Papa. L'erudit gironí va relacionar-se amb la flor i nata dels intel·lectuals renaixentistes de l'època.

També es va desenvolupar en el camp de la historiografia més moderna seguint els passos dels humanistes romans que proposaven un discurs nacionalista a la imatge de la Itàlia imperial.

Margarit va traslladar a la península Ibèrica la idea recollida dels pensadors italians que proposaven una sola aula i una sola cúria, frase que en termes col·loquials volia dir: "Un únic senyor i un únic govern". Joan Margarit i Pau, en tornar a Catalunya, va portar el seu bagatge polític i històric a la

cort i va esdevenir un orador brillant, defensor de l'Església i seguidor de la política d'Alfons el Magnànim i de Joan II i la seva esposa Joana Enríquez. El bisbe de Girona i d'Elna va escriure un interessant tractat dedicat al futur rei Ferran el Catòlic, *Corona Regum*, una mena d'espill de prínceps, que va influir Maquiavel a l'hora de redactar *El Príncep*, inspirat també en la figura de Ferran d'Aragó. Una altra de les seves obres, *Templum Domini*, tracta sobre les relacions entre l'Església i l'Estat.